

L'aplicació pràctica de la responsabilitat de protegir: 2005 –2018.

La Unió Europea i el conflicte armat al Iemen.

Elisenda Comadran Casas
Tutor: Rafael Grasa Hernández
Ciència Política i Gestió Pública
Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)

1. INTRODUCCIÓ

- Al **2005** els estats membres de Nacions Unides i diverses organitzacions internacionals van acceptar la noció de responsabilitat de protegir (R2P), entre les quals figura la Unió Europea.
- En diversos documents, ha reiterat al llarg dels anys el seu **suport** a la responsabilitat de protegir i la **voluntat** d'incorporar-la al corpus europeu.
- Malgrat això, no ha desenvolupat una doctrina pròpia i a dia d'avui la R2P no té un *locus* institucional específic en l'acció exterior europea.

2. QUÈ ÉS LA R2P?

El compromís de protegir a les poblacions d'arreu dels quatre crims d'atrocitats massives: neteja ètnica, genocidi, crims de guerra i crims contra la humanitat, si un estat no vol o no pot fer-ho.

- 1r pilar** responsabilitat individual (de cada estat) de protegir.
- 2n pilar** responsabilitat d'assistir als estats en la seva responsabilitat individual.
- 3r pilar** responsabilitat d'emprendre accions col·lectives per a protegir a la població.

3. METODOLOGIA

Aquest treball té com a objectiu analitzar com la Unió Europea aplica la R2P al conflicte armat al Iemen.

- Relació entre la UE i la R2P:
 - Grau de suport i compromís
 - Assimilació en l'acció exterior europea
 - Contribucions en matèria d'operacionalització i implementació de la doctrina
- Anàlisi capacitats existents de la UE per aplicar la R2P en el marc de l'acció exterior europea.
- Cas d'estudi: la UE i el conflicte armat al Iemen, atenent a les següents dimensions:

Mesures:

- Econòmiques
 - Diplomàtiques
 - Legals
 - Militars
- Positives – Incentivadores
Intrusives
Negatives – Sancionadores

- 4. PREGUNTA DE RECERCA** Ha fet ús la UE del concepte de responsabilitat de protegir al Iemen? I si és així, de quina forma i amb quins resultats?

5. CAS D'ESTUDI: EL CONFLICTE ARMAT AL IEMEN

- Al **2015** comença la guerra civil amb la intervenció de la coalició liderada per Aràbia Saudita—responent a la petició del govern del Iemen—els houthis i el Consell de Transició del Sud. Ràpidament la guerra civil es torna un conflicte regional entre els *proxies* d'Aràbia Saudita i l'Iran.
- Diverses organitzacions internacionals i Nacions Unides han denunciat que totes les parts del conflicte cometen crims d'atrocitats massives, utilitzant sovint la població civil com a mitjà de guerra i essent la coalició el principal actor de violència (ACLED, 2020).
- La situació al Iemen ha degenerat fins al punt de convertir-se, segons Nacions Unides, en la crisi humanitària més gran del món.

6. LA UE I LA PREVENCIÓ D'ATROCITATS MASSIVES AL IEMEN

6.1. MESURES ECONÒMIQUES

La UE aplica un règim de **sancions** d'ampli espectre establert per Nacions Unides. Aquestes sancions no estan dirigides als membres de la coalició, fet que posa en dubte la seva eficàcia.

El Parlament Europeu ha demanat en diverses ocasions un **embargament d'armes** a nivell europeu per a la coalició. A dia d'avui, aquest no s'ha materialitzat. ■ Sanaa

6.3. MESURES MILITARS

No hi ha cap missió/operació civil o militar en el marc de la PCSD per al Iemen.

A dia d'avui, la gestió del conflicte armat al Iemen no és una política oficial en l'acció exterior europea.

6.2. MESURES DIPLOMÀTIQUES

Rol notable com a **mediador** al llarg del conflicte:

No condueix les seves pròpies missions d'observació, constatació de fets, respecte als drets humans i dret humanitari internacional al terreny.

• **Condemna** la violència però no assenyala directament als perpetradors dels crims.

6.4. MESURES LEGALS

Algunes **acusacions** de tribunals domèstics dels estats membre obliguen als governs respectius a vigilar que no es cometen crims de guerra des de bases americanes instal·lades al territori nacional.

• **Parlament Europeu** exhorta a la Cort Penal Internacional a investigar les transaccions armamentístiques entre els estats membre i la coalició militar.

6. CONCLUSIONS

Tot i el seu rol notable com a mediador i donant d'ajuda humanitària, la UE **falla** a l'hora d'implementar la doctrina en la seva estratègia vers el Iemen. Més aviat, la inacció europea repercuteix negativament en el benestar de la població.

- La UE podria haver pres **altres iniciatives** de caràcter diplomàtic i econòmic que haurien tingut un impacte directe en la protecció de la població.
- La UE promou com a solució al conflicte un marc de transició—l'Acord GCC—essencialment fallit, en la mesura que aquest no inclou els centres de poder tradicionals del Iemen (houthis i CTS) i està dissenyat pels mateixos membres de la coalició que està intervenint militarment al Iemen.

6.1. QUÈ HAURIA DE FER LA UE?

Les tasques immediates que ha d'emprendre la UE per a protegir a la població del Iemen *no* han de ser necessàriament militars. La UE té al seu abast una sèrie d'instruments que tindrien un impacte directe i indirecte en la protecció de la població del Iemen:

- Aturar el fluxe d'armes europees al Iemen: establir un règim de sancions propi vers els membres de la coalició militar, en la mesura que són el principal actor de violència contra la població civil.
- Retirar el suport a l'Acord GCC i pressionar per avançar cap a un marc de transició veritablement inclusiu i que s'ajusti a la realitat del Iemen.

❖ Bellamy, A. J. i Dunne, T. 2016. *The Oxford Handbook of the Responsibility to Protect*. Oxford

❖ Sana'a Centre for Strategic Studies. 2018. *The Iran Nuclear Deal and Yemen's War: An Opportunity for EU Statecraft*. Sana'a.

❖ Budapest Centre for Mass Atrocity Prevention. 2013. *The EU and the Prevention of Mass Atrocities. An Assessment of Strengths and Weaknesses*. Budapest.